

Begeleidingsgids taakbekwaam bovenbouw

Schooljaar 2025-2026

Begeleidingsgids taakbekwaam bovenbouw

Inleiding

In de taakbekwame fase van de bovenbouw werkt de student verder aan zijn pedagogische en (vak) didactische vaardigheden. Op stagedagen verzorgt hij dagelijks verschillende activiteiten voor de verschillende schoolvakken. Daar waar het kan, worden ook aansluitende activiteiten uitgevoerd. Tijdens de uitvoering van die activiteiten streeft de student ernaar dat leerlingen doelgericht en plezierig kunnen samenwerken en dat ze hun best doen. De student neemt verantwoordelijkheid om de activiteit tot een gewenst resultaat te leiden. Intussen krijgt hij meer en meer het gevoel dat hij natuurlijk gezag uitstraalt en dat de leerlingen het fijn vinden om les van hem te krijgen. Bij het ontwerp en de uitvoering van activiteiten wordt goed nagedacht over de didactische strategie die gekozen wordt. Afhankelijk van het doel van de activiteit kiest de student uit een groeiend vakdidactisch repertoire. Een omgeving waarin geleerd wordt, vraagt soms om een meer directieve aanpak, maar soms ook om een aanpak waarin leerlingen meer mogen ontdekken en onderzoeken. De activiteiten worden uitgevoerd in een rijke (digitale) omgeving, waarvan leerlingen 'leerhonger' krijgen. Tijdens de activiteiten laat de student zien, dat hij oog heeft voor de specifieke leer- en gedragsbehoeften van de leerlingen. De student stimuleert dat leerlingen doelgericht samenwerken en dat ze tijdens dat samenwerken respectvol met elkaar omgaan. Uit de interactie met de leerlingen blijkt dat de student hen betreft in het stellen van doelen, het werken aan die doelen en het samen bespreken van de ervaringen. Hij stimuleert dat leerlingen zelf nadenken over de manier waarop zij hun leren succesvol kunnen laten zijn. De student staat boven de stof en geeft er blik van op de hoogte te zijn van actuele maatschappelijke ontwikkelingen die voor leerlingen relevant zijn. Hij slaagt erin ontspannen met de groep om te gaan: duidelijk waar dat nodig is, maar overwegend ontspannen met een natuurlijk gezag.

In de opleiding werkt de student aan verschillende modules:

In deze begeleidingsgids vindt u een overzicht van (verplichte) taken die de student moet uitvoeren om modules binnen de opleiding met succes te kunnen afronden. Maar natuurlijk verwachten en hopen we dat u als mentor in overleg met de student zoekt naar andere, uitdagende en haalbare stagetaken. Stagetaken die passen bij de student, maar vooral ook taken die de student stimuleren om zijn aandacht breed te verdelen tussen de verschillende vak- en vormingsgebieden.

'Ik geef me energie als ik zie dat leerlingen zelf met ideeën komen en daarover met mij het gesprek willen aangaan.'

'Ik probeer te vermijden dat ik als een politie-agent met de klas om moet gaan. Ik geef liever minder nadrukkelijk leiding. En als het kan met een beetje humor.'

'Als je goed naar kinderen kijkt en je in hen verdiept, zie je dat elk kind wel bijzonder is en talenten heeft.'

'Ik ben af en toe best verbaasd hoeveel leerlingen weten en wat voor nieuws bij hen al bekend is.'

'Ik probeer niet alleen te zeggen hoe een probleem moet worden opgelost, maar vraag leerlingen mee te denken over mogelijke oplossingen.'

'Ik merk dat je goed moet nadenken hoe je leerlingen goed kunt laten samenwerken. Voor je het weet zijn ze met van alles bezig, zonder dat er naar mijn gevoel geleerd wordt.'

U vindt daarom ook suggesties, kijkwijzers en ideeën die u kunt gebruiken in het overleg voorafgaand aan en na afloop van de uitgevoerde activiteit: waarop gaat u en de student in het bijzonder letten bij de planning en uitvoering van deze taak en in hoeverre is het de student gelukt om zijn doelen te realiseren en wat betekent dat voor een eventuele nieuwe taakafpraak?

Tot slot: eigentijds onderwijs maakt op een overwogen manier gebruik van digitale toepassingen. Bij die overweging denkt de student kritisch na over de vraag of de ingezette tools doelgericht zijn: dragen ze bij aan het behalen van de leerdoelen voor leerlingen? En helpen ze de student om zijn instructie beter of aantrekkelijker te maken. Bij alle uit te voeren activiteiten helpen de volgende reflectieve vragen. Deze kunnen voorafgaand en na afloop van de activiteit besproken worden door student en mentor:

Digitale didactiek

Activeren voorkennis:

- Welke digitale tool die op de stageschool al gebruikt wordt zet de student in bij het activeren van de voorkennis? Zorgt deze tool ervoor dat de hele klas meedenkt? Helpt de tool de student om erachter te komen wie het niet begrepen heeft?
- Instructie: Hoe biedt de student ondersteuning aan bij digitaal/online lesmateriaal? Welke hulpmiddelen gebruikt de student om de leerlingen te helpen de opdrachten op de juiste wijze uit te voeren?
 - Gebruikt de student (digitale) voorbeelden om iets te illustreren?
 - Welke technologie gebruikt de student daarbij?
- Verwerking: Hoe zet de student technologische middelen in om leerlingen samen te laten werken?
 - Zorgt de student voor afwisseling in oefentypen?
- Afronding:
 - Zet de student digitale hulpmiddelen in om te achterhalen of de leerlingen de leerdoelen hebben behaald? Op welke wijze?
- Algemeen:
 - de digitale toepassingen helpen leerlingen om hun leerdoelen te bereiken.
 - de digitale toepassingen helpen de student om een goede instructie te geven.

Wat mag u op een stagedag van een student verwachten?

- De student bereidt zijn activiteiten voor op het voorbereidingsformulier..
- De student verantwoordt vooraf en evalueert na afloop samen met zijn mentor de activiteit.
- De student is bereid om over zijn ontwerpen en uitvoering van activiteiten te sparren met medestudenten en denkt graag mee met de ideeën en de uitvoering van activiteiten van medestudenten.
- De student verdiept zich ook buiten de eigen stageklas in de manier waarop het onderwijs(beleid) vorm krijgt.

Stimuleer de samenwerking van studenten onderling: laat samen lessen ontwerpen en bespreken, geef de mogelijkheid dat ouderejaars activiteiten bekijken van jongerejaars en de kijkwijzers hanteren bij de nabespreking. Stimuleer dat uw student 'maatje' wil zijn van een eerstejaarsstudent: samen lessen voorbereiden, bespreken, observeren tijdens uitvoering van de activiteit en gezamenlijk nabespreken.

Hoofdstuk 1: Stagesuggesties

2.1. Module Kritisch Kijken naar Taal en Rekenkwaliteit

De kwaliteit van onderwijs (in de basisvakken) staat in deze module centraal. In werkgroepen denken we met studenten na over de ‘staat van het onderwijs’, waarbij vooral wordt ingezoomd op inspectiebevindingen. Studenten leren het begrip kwaliteitszorg kennen en er wordt verkend op welke manier in scholen gewerkt wordt aan de verbetering van de onderwijskwaliteit. Er vindt een eerste kennismaking plaats met het leerlingvolgsysteem en wat dat systeem kan betekenen in het gericht verbeteren van interventies binnen de klas. We schenken aandacht aan de schooladvisering in groep 8 en laten zien welke afwegingen daarbij gemaakt kunnen worden. Vanzelfsprekend wordt daarbij ook ingegaan op de manier waarop je contact met ouders onderhoudt.

2.1.1. Taal

Voor wat betreft taal: in deze module maakt de student kennis met het belang van een rijke woordenschat en welk type activiteiten de groei van de woordenschat bevorderen. Er wordt veel aandacht besteed aan de didactiek van begrijpend lezen. In werkgroepen wordt ingegaan op spellingprincipes, spellingstrategieën en de regels voor interpunctie en werkwoordspelling. Literaire genres krijgen aandacht en de functies van jeugdliteratuur worden besproken. De student leert op welke manier stelproducten kunnen worden beoordeeld.

Suggesties voor activiteiten taal:

Vorbereiden, verzorgen en evalueren van activiteiten

Laat de student regelmatig ervaring opdoen met het geven van begrijpend lees- en woordenschatactiviteiten, stel- en spelactiviteiten. Bespreek met de student op welke manier jeugdliteratuur aandacht kan krijgen binnen zijn voorgenomen activiteiten.

Te denken valt aan:

- De student geeft een **woordenschat**les aan de hand van een zaakvaktekst waarbij hij aandacht besteedt aan de verschillende woordleerstrategieën.
- De student geeft een serie lessen **begrijpend lezen** waarbij hij de leerlingen rond een betekenisvol thema laat werken met verschillende soorten informatieve teksten en jeugdliteratuur.
- De student geeft leerlingen een betogende, informatieve of verhalende stelopdracht naar aanleiding van de gelezen teksten bij **begrijpend lezen**.
- De student gaat met de leerlingen in gesprek over hun leesvoorkeuren en selecteert voor leerlingen passende jeugdboeken (**jeugdliteratuur**). Hij verdiept zich in het boekenaanbod op school. Hij stimuleert leestijd voor leerlingen en vervult een voorbeeldrol door zelf (voor) te lezen.
- De student behandelt tijdens **taalbeschouwings**lessen het onderwerp ‘taalvariatie/dialecten’ in Nederland.
- De student besteedt in een les aandacht aan homofonen, homoniemen, synoniemen en homografen (**taalbeschouwing**).
- De student verdiept zich in het **grammatica**-onderwijs op de stageschool en geeft les in zinsontleding en woordsoortbenoeming.
- De student legt volgens de regelmethode en/of de algoritmische methode de **spelling** van werkwoorden uit. De student ontwerpt passende verwerkingsopdrachten bij **werkwoordspelling** en bespreekt deze met de leerlingen.
- De student laat aan de hand van voorbeeldzinnen en **stel**opdrachten de leerlingen oefenen met de juiste **interpunctie**.
- De student laat leerlingen verhalende, betogende en informatieve teksten **schrijven**. Hij beoordeelt de teksten op verschillende manieren: holistisch, analytisch of met behulp van anker teksten en gaat hierover in gesprek met de mentor.

2.1.2. Rekenen

In deze module wordt onder meer aandacht besteed aan de rekendidactiek van verhoudingen, procenten, breuken en kommagetallen. De student oefent op eigen vaardigheid én leert op welke manier dit toegepast kan worden in interacties rond rekenopgaven. Daarbij wordt gestimuleerd dat de student aandacht heeft voor de verschillende oplossingsstrategieën en antwoorden van leerlingen. Bij de voorbereiding van activiteiten gaan we ervan uit dat de studenten het hoofdfasenmodel, handelingsmodel en/of het drieslagmodel toepassen.

Hoofdfasenmodel

Afbeelding 1. Hoofdfasenmodel (Van Groenestijn, Borghouts & Jansen, 2011).

Het hoofdfasenmodel maakt inzichtelijk waar je als leerkracht begint bij het aanleren van nieuwe kennis en vaardigheden. Dit start altijd bij de begripsvorming (fase 1). Leerlingen moeten eerst begrijpen wat bijvoorbeeld breuken betekenen, voordat je ermee kunt gaan rekenen (fase 2: ontwikkelen van procedures). Vlot leren rekenen (fase 3) heeft vervolgens geen zin als je de procedures (fase 2) niet begrijpt, bijvoorbeeld dat je bij optellen de breuken gelijknamig moet maken. Kortom, het begrijpen en beheersen van een fase in het hoofdfasenmodel is voorwaardelijk om een stap hoger te kunnen.

Handelingsmodel

Mentaal Handelen	Verwoorden/communiceren	Formeel handelen (formele bewerking uitvoeren)
		Voorstellen-abstract (representeren van de werkelijkheid aan de hand van denkmodellen)
		Voorstellen -concreet (representeren van objecten en werkelijkheidssituaties in concrete afbeeldingen)
		Informeel handelen in werkelijkheidssituaties (doen)

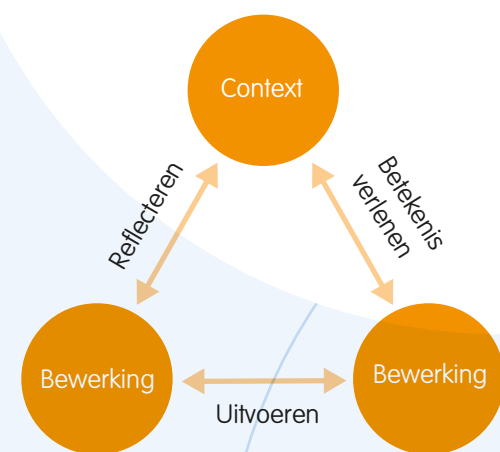
Afbeelding 2. Handelingsmodel (Van Groenestijn, Borghouts & Jansen, 2011).

De student weet dat een goede basis leggen essentieel is voor een goede ontwikkeling op het gebied van rekenen. Door goed te observeren, komt de student te weten op welke handelingsniveaus de leerlingen zich bevinden. Hierop wordt het onderwijsaanbod afgestemd.

Als mentor kun je jouw student begeleiden door bij de voorbereiding van een activiteit af te stemmen op welk niveau van het handelingsmodel de leerlingen werken om vervolgens te bedenken welke activiteiten daarbij kunnen aansluiten. Ook kun je afstemmen welke vervolgactiviteit kan worden ingezet

als leerlingen het gewenste niveau hebben behaald en ze dus een stapje hoger in het handelingsmodel kunnen gaan of juist andersom: als een leerling het gewenste niveau niet kan bereiken en je een stapje terug moet doen in het handelingsmodel. Na afloop van de activiteit kun je samen terugkijken of het juiste handelingsniveau was ingeschat en of de activiteiten aansloten bij het niveau van de leerlingen.

Drieslagmodel

Het drieslagmodel kun je inzetten bij het oplossen van contextopgaven. Zowel de student als de leerlingen kunnen dit model hanteren. Het model geeft aan dat je eerst moet bepalen aan de hand van de context wat er berekend moet worden en wat de juiste aanpak daarvoor is. Vervolgens wordt deze aanpak uitgevoerd en kom je tot een oplossing. Het is van belang om ook de laatste stap te zetten: het reflecteren. De student kan vragen stellen aan de leerling als: kan dit antwoord kloppen, is dit een realistisch antwoord vanuit de context gezien, geeft het een antwoord op de vraag, heb ik een correcte aanpak gehanteerd, had de aanpak ook anders gekund? Je kunt als mentor de student begeleiden bij het stellen van de juiste vragen aan de leerlingen en de student te adviseren deze vragen ook op te nemen in het voorbereidingsformulier.

Afbeelding 3. Drieslagmodel. (Van Groenestijn, Borghouts & Jansen, 2011).

Suggesties voor vakinhoudelijke- en vakdidactische begeleiding rekenen

We zien vaak terug dat studenten met name worden begeleid op het gebied van organisatie: welke leerlingen hebben behoefte aan een verkorte instructie, wie aan de basisinstructie en wie aan een verlengde instructie? Als mentor is het van belang ook de student te begeleiden bij het inhoudelijk en didactisch voorbereiden van activiteiten rondom verhoudingen, breuken, procenten en kommagetallen. In werkgroepen bieden we studenten leerlijnen, modellen en materialen aan die hierbij helpend kunnen zijn. Hieronder worden enkele suggesties gedaan voor gespreksonderwerpen tussen de mentor en de student.

Verhoudingen	In de werkgroep leren studenten modellen hanteren bij verhoudingen als bijvoorbeeld 2 : 3. Studenten kunnen hiervoor het strookmodel en het groepjesmodel hanteren. Daarnaast wordt ook gerekend met opgaven rondom schaal. Modellen die daarbij gebruikt kunnen worden zijn de dubbele getallenlijn en het schaallijnenmodel. Je kunt als mentor de student begeleiden door samen te bespreken in welke fase van het hoofdfasenmodel de leerlingen zich bevinden: voordat de student begint met het rekenen met behulp van modellen is het van belang dat leerlingen eerst begrip hebben van verhoudingen (hoofdfasenmodel) en begeleid studenten bij de keuzes maken in welke (concrete/abstracte) modellen hij kan hanteren in zijn instructie (handelingsmodel). Tenslotte vinden we het juist gebruik van de verhoudingstabel van belang. Studenten hebben geleerd altijd grootheden en eenheden vooraan in de verhoudingstabel te noteren en tussenstappen te noteren met behulp van boogjes, zowel boven als onder de verhoudingstabel. In de begeleiding kun je de student wijzen op correct bordgebruik.
Breuken	Studenten hebben kennism gemaakt met de verschillende modellen die je kunt hanteren bij het uitleggen van breuken (begripsvorming), het gelijknamig maken van breuken en vervolgens het rekenen met breuken. De student kan het cirkelmodel, rechthoekmodel en strookmodel hanteren. Voorafgaand aan de activiteit kan je met de student bespreken welk model hij gaat hanteren en waarom. Daarnaast hebben studenten geleerd contexten te bedenken bij het rekenen met breuken. Bij opgaven als $\frac{1}{2} \times \frac{5}{6}$ en $\frac{1}{2} : \frac{1}{8}$ kunnen studenten dit nog lastig vinden. Studenten zijn geneigd trucjes in te zetten, terwijl we het juist belangrijk vinden dat ze het kunnen uitleggen met behulp van een context. Hoe kun je dit in de realiteit tegenkomen?
Procenten	Bij procenten hebben de studenten geleerd het strookmodel te hanteren (voorstellen-abstract) en als vervolgstap de verhoudingstabel (formeel). Ook spreken we over het begrip van procenten: het begrip procent = 'per 100' en geeft dus een verhouding ten opzichte van de 100 aan.
Kommagetallen	Studenten weten dat geld alleen ingezet kan worden als hulpmiddel bij het rekenen tot en met twee decimalen. Vervolgens wordt aangeraden het HTE,thd schema te gebruiken en bij het vergelijken en ordenen van kommagetallen de kommagetallen altijd even lang te maken. Ook leren we studenten kommagetallen correct uit te spreken met behulp van het HTE,thd schema. In de begeleiding kan je studenten hierop wijzen.

Literatuur

Van Groenestijn, M., Borghouts, C. & Jansen, C. (2011). *Protocol Ernstige RekenWiskunde-problemen en Dyscalculie*. Van Gorcum.

2.2. Module Blik op de Wereld

Nieuwsgierigheid naar de wereld is essentieel voor leerlingen in de bovenbouw, omdat het hun inzicht vergroot in hoe mensen, natuur en cultuur met elkaar verbonden zijn. De zaakvakken, kunstvakken en burgerschap leren kinderen de wereld vanuit verschillende perspectieven te begrijpen. In deze module ontwerpen studenten onderwijsactiviteiten rondom een actueel maatschappelijk vraagstuk, waarin burgerschap, zaakvakken, kunstvakken en media-ict verwerkt zitten. De didactiek van de individuele zaak- en kunstvakken en burgerschap vormen de belangrijkste basis. In de lessen die studenten ontwikkelen leren leerlingen verbanden leggen en kritisch nadenken over de wereld waarin zij leven en ze ontwikkelen creativiteit en expressie waardoor het thema tastbaar en betekenisvol wordt.

Studenten zullen met u in gesprek gaan over de keuze van het maatschappelijke ontwerp en wat dat voor de praktijk betekent:

- Om het thema te bepalen is het van belang dat de student weet welke maatschappelijke thema's voor leerlingen interessant zijn. Om daar achter te komen gaan zij in gesprek met de leerlingen: een groepsgesprek, een gesprek in een kleiner groepje of in de vorm van één-op-één-gesprek. Bij de voorbereiding op dit gesprek denkt de student na wie er bij het gesprek betrokken zijn (alleen klasgenoten, andere relevante personen, familieleden van leerlingen)? De student denkt goed na over wat nodig is om dit gesprek goed te kunnen voeren (kunstwerken, foto's, videofragmenten, podcasts).

- In de opleiding wordt de student begeleid in het ontwerpen van de activiteit. Vanuit de didactiek van aardrijkskunde, geschiedenis, natuur, techniek, beeldende vorming, dans-drama, muziek en burgerschap formuleert de student ontwerprichtlijnen die het mogelijk maken om vakoverstijgend te werken.
- De student werkt de vakdidactische kaders per vak, zoals die in de lessen voor de bovenbouw aan bod moeten komen, uit en bespreekt dit met u.
- Voor de stageklas ontwerpt de student drie activiteiten: in die activiteiten wordt in ieder geval één keer aandacht besteed aan verschillende zaakvakken, verschillende kunstvakken, burgerschap en media-ict. De activiteiten moeten het mogelijk maken dat leerlingen vanuit verschillende perspectieven naar het maatschappelijk thema kunnen kijken. Kennis, ideeën en meningen worden uitgewisseld, waarbij argumenten voor en tegen worden gewogen. Daar waar het kan komen leerlingen tot een ‘beredeneerd oordeel’, waarbij gerespecteerd wordt dat er twijfels zijn. De drie activiteiten worden op het voorbereidingsformulier uitgewerkt en als totaal vooraf met u besproken.
- De activiteiten worden uitgevoerd en de student verzamelt passend materiaal dat bij de verslaglegging in de opleiding gebruikt kan worden.

2.2.1. Aardrijkskunde

De essentie van het vak aardrijkskunde gaat over:

- Het ontwikkelen van een geografisch wereldbeeld.
- Het opdoen van kennis over en inzicht in geografische vraagstukken.
- Geografisch redeneren

Vakdidactische speerpunten voor lessen in de bovenbouw:

- De les is opgebouwd volgens de geografische vierslag: waarnemen, herkennen, verklaren, waarderen – zet bijv. foto’s, filmpjes en de eigen omgeving in.
- In de les moeten leerlingen multiperspectivisch kijken: belicht een onderwerp vanuit verschillende invalshoeken en leg verbanden tussen de verschillende perspectieven. Bijvoorbeeld het verband tussen klimaat, landschap en economische activiteiten van mensen in deze setting.
- In de les is sprake van verschillende schaalniveaus: bekijk een onderwerp van dichtbij en verder weg (eigen omgeving, Nederland, Europa en de wereld).
- In de les worden verschillende soorten kaarten en eventueel de atlas of de globe gebruikt. Leerlingen oefenen kaartlezen en het werken met de atlas.

Hoe is een goede aardrijkskundeles opgebouwd?

Het schema van Adang en Blankman (2021, p.24) hieronder kan als checklist worden gebruikt – niet alles hoeft altijd in één les te zitten, maar bevraag de student op de verschillende onderdelen.

	Bouwsteen	Toelichting
Didactisch aandachtspunt	 Start: heeft de les een motiverende start?	De les start aan de hand van een alledaagse aardrijkskundige ervaring of een alledaags voorbeeld, zodat leerlingen worden uitgedaagd mee te doen aan de les.
Geografisch aandachtspunt (volgorde kan variëren)	 Waar is dat? <i>Is alles gelokaliseerd?</i>	Beschrijf wat je waar ziet, bij voorkeur met behulp van kaart of atlas: de ligging is van invloed op wat er gebeurt.
	 Waarom is dat daar? <i>Geen twee plaatsen zijn hetzelfde.</i>	Aan de hand van de relatie tussen de mens en de natuur kun je verklaren waarom je wat waar ziet.
	 Wat zie je als je in- en uitzoomt? <i>Op een andere school zie je andere dingen.</i>	Je wisselt van schaalniveau door te beschrijven hoe het globale beeld er van dichtbij uitziet (en omgekeerd).
	 Hoe verandert dat? <i>Geen plaats blijft hetzelfde.</i>	Hoe was het vroeger en hoe zal het in de toekomst zijn?
Didactisch aandachtspunt	 Wat zijn de voor- en nadelen of de gevolgen daarvan? <i>Kijkend vanuit een ander perspectief kun je andere dingen zien.</i>	Wat zijn de effecten (of de voor- en nadelen) bekeken vanuit verschillende perspectieven? Op deze manier wordt vanuit verschillende invalshoeken een waardering uitgesproken.
	 Afsluiting: Heeft de les een afsluiting waarin de leerkracht met de leerlingen praat over het belang van de verworven kennis en het bijzondere en algemene?	De les heeft een afsluiting waarin besproken wordt waarom het nuttig is om iets over het onderwerp te weten en of je kunt generaliseren en het geleerde kunt toepassen in een andere context (transfer).

Literatuur

Adang, A., Blankman, M. (2021): *De wereld in met aardrijkskunde. Vakdidactiek*. Coutinho

2.2.2. Geschiedenis

De essentie van geschiedenisonderwijs (of het nu als los vak of geïntegreerd in thema’s worden gegeven) bestaat uit drie componenten die samen leiden tot de ontwikkeling van historisch besef:

1. Het **ontwikkelen van historisch tijdsbesef**, waarbij leerlingen leren over:
 - chronologische volgordes;
 - tijdsaanduidingen (voor de bovenbouw bijv. ‘eeuw’ en het begrip van tijdrekeningen zoals ‘voor Christus, na Christus’);
 - de tijdbalk opgedeeld in tijdvakken (namen moeten bekend zijn), maar ook andere tijdvaknamen, zoals prehistorie, oudheid, middeleeuwen (nieuwe tijd, nieuwste tijd).

2.Het opdoen van **kennis over en inzicht in historische ontwikkelingen** is nodig om les te kunnen geven over de relatie tussen het heden en het verleden in relatie tot de toekomst. Leerlingen leren ‘wat er in het verleden is gebeurd’ aan de hand van:

- de tijdvakken, tijdvaknamen en beeldmerken;
- concrete voorbeelden - voorwerpen, personen en gebeurtenissen - bij de historische ontwikkelingen behorend bij de tijdvakken;
- de vijftig vensters van de Canon van Nederland;
- erfgoed en lokale geschiedenis.

3.**Historisch redeneren** leert leerlingen het heden beter te begrijpen, kritisch te denken en tot weloverwogen oordelen te komen: allemaal belangrijke elementen van burgerschap. Met behulp van historische bronnen denken leerlingen over oorzaken en gevolgen, verandering en continuïteit en overeenkomsten en verschillen tussen historische verschijnselen en periodes. Ze onderzoeken keuzes die mensen vroeger maakten en hoe zij op gebeurtenissen en veranderingen reageerden. Ze onderzoeken ook verschillende perspectieven en leren zo hoe en waardoor mensen nu en in het verleden verschillend naar maatschappelijke thema’s en situaties keken. Zo ontdekken ze dat verleden, heden en toekomst met elkaar verbonden zijn en dat mensen (dus ook zichzelf) hierin een actieve rol spelen (Potjer, 2022).

Vakdidactische speerpunten voor de bovenbouw

De speerpunten die in onderstaand bespreekformulier en de vragen eronder zijn beschreven, sluiten aan bij de nieuwe kerndoelen Mens & Maatschappij die vanaf schooljaar 2026-2027 worden ingevoerd. Bij alle maatschappelijke thema’s speelt geschiedenis een belangrijke rol, zowel om het thema te begrijpen als om de huidige situatie met vroeger te vergelijken. We denken graag mee. De maatschappelijk thema’s die we specifiek in de lessen behandelen zijn: (afschaffing) slavernij, uitvindingen, kinderarbeid, herdenken (Tweede Wereldoorlog en de Holocaust).

Bespreekformulier geschiedenis (Blik op de wereld)

Aandachtspunt	Feedback
Op welke manier stimuleert de student het historisch tijdsbesef: • Gebruik van tijdlijn? • Gebruik van woorden van tijd (bijv. eeuw, voor Chr., na Chr.)? • Worden passende historische begrippen goed uitgelegd (bijv. standenmaatschappij, revolutie, industrialisatie, kolonialisme)?	
Gebruikt de student (aanvullende) beeldvormers? • Historische voorwerpen, foto's, beeld- en geluidsfragmenten, sporen van het verleden in de eigen omgeving. • Stelt de student leerlingen hier denkvragen bij?	
Hoe legt de student verbanden tussen heden en verleden? Benoemt de student of laat de student leerlingen nadenken over: • Oorzaken en gevolgen? • Overeenkomsten en verschillen? • Wat hetzelfde blijft (continuïteit) en wat anders wordt (verandering).	

Aandachtspunt	Feedback
Welke historische vragen stelt de student? Denk aan: • Wie, wat en waar? (waarnemen en verwonderen) • Waarom toen? Waarom daar? Hoe zit dit? (verklaren) Het is belangrijk dat de student vooral vragen in de tweede categorie stelt en leerlingen daarover laat nadenken.	
Op welke manier zijn leerlingen actief bezig om informatie te verwerven en te verwerken waarmee ze begrip krijgen van een historisch fenomeen.	
Kijkt de student kritisch naar de methode-opdrachten en past deze aan door bijv. een tekst of historische afbeelding toe te voegen waaruit leerlingen conclusies moeten trekken over wat er precies is gebeurd?	

Mogelijke vragen die u met de student kunt bespreken:

- Over welke historische ontwikkelingen (gekoppeld aan de tijdvakken) ging deze les?
- Waarom lukte het de kinderen wel/niet om historische verschijnselen (de lesinhoud) op de tijdbalk te plaatsen? Zag je mogelijkheden om een koppeling te maken tussen verleden – heden – toekomst?
- Welke beeldvormers uit het beeldvormingsschema (Bosua & de Bruin, 2021, p. ..) heb je ingezet? Waarom koos je voor deze beeldvormers? Welk beeld van het verleden denk je de kinderen te hebben meegegeven? Hoe rijk en betrouwbaar is dit beeld?
- Hoe heb je de methode ingezet? Als doel of middel? Als houvast, rode draad, ter inspiratie, één van de beeldvormers?
- Aan welke aspecten van historisch redeneren hebben de kinderen gewerkt?
- historische ontwikkelingen a.d.h.v. (gegeven) vragen verkennen;
- bruikbare informatie uit (eenvoudige) bronnen selecteren;
- voorwerpen, personen en gebeurtenissen plaatsen in een historische context;
- bespreken hoe iets zo gekomen is (op eenvoudige manier oorzaken ergens van bespreken).
- historische begrippen gebruiken en beweringen onderbouwen met argumenten.
- Heb je leerlingen een vraag, met behulp van een aantal historische bronnen en jouw uitleg, laten beantwoorden. Zijn leerlingen op een actieve manier met het onderwerp bezig geweest?
- Hadden de werkvormen/oefeningen het gewenste resultaat?
- Welke misconcepten (foutieve interpretaties) over de lesinhoud merkte je bij de kinderen op?
- In hoeverre integreerde je andere vakgebieden in jouw geschiedenisles?
- Heb je ook bewust aan taaldoelen (vanuit een specifiek taaldomein) in de les gewerkt? Denk bijvoorbeeld aan ‘close reading’, schrijven van een tekst, etc.

Literatuur

Bosua, M. en De Bruin, R. (2021). Geschiedenis geven. *Praktische vakdidactiek en vakinhoud voor het basisonderwijs*. Van Gorcum.

De Groot-Reuvekamp, M. en Stroo, R. (2018). *Kennisbasis geschiedenis*. 10voordeLeraar.

Potjer, Y. (2022). Zelf de geschiedenis onderzoeken. *Kleio* 3.

Stroo, R. (ed.). (2023). *Vakdidactische kijkwijzerbundel*. Hogeschool Leiden.

2.2.3. Natuur & Techniek

De essentie van natuur en techniekonderwijs gaat over:

- Verkrijgen van kennis van en inzicht in de fysieke wereld (kennis). Bijvoorbeeld meten en observeren aan de directe omgeving; wat leeft er in de sloot, hoe kun je daarmee de waterkwaliteit bepalen?
- Natuurwetenschappelijk en technologisch redeneren (vaardigheden). Bijvoorbeeld bedenk hoe de watermolen werkt, probeer het te tekenen of na te bouwen met knex.
- Ontwikkelen van nieuwsgierigheid naar materiële verschijnselen en de levende wereld (houding). Bijvoorbeeld door te onderzoeken en observeren hoe een vogel haar nest bouwt en het proberen na te maken.

Bespreekformulier bij voor- en nagesprek natuur & techniek.

Welk onderwerp heeft de student gekozen?	
Is dit een levensechte situatie (in de nabijheid van de school bijvoorbeeld)?	
Welke instrumenten worden door leerlingen gebruikt? (bv vergrootglas, schepnet).	
Op welke manier bereikt de student dat de leerlingen door waar te nemen en te experimenteren aan het onderzoeken zijn? (het samen verwonderen over een klein alledaags beest zoals een slak, of het samen redeneren (vooral het vragen laten stellen, antwoorden hoeven niet direct gegeven) over de werking van een vorm van techniek die je in je directe omgeving tegenkomt (fiets).	
Wat wordt door de leerlingen gemaakt of ontworpen wat uitgetprobeerd kan worden?	
Heeft de student gebruikgemaakt van mogelijkheden die het Wetenschapsknooppunt en het NME bieden?	
Op welke manier zijn leerlingen actief bezig om informatie te verwerken en te verwerven waarmee ze begrip krijgen van een historisch fenomeen?	
Gebruikt de student beeldvormers? • objecten of verschijnselen uit de natuur (in je directe omgeving) • filmpjes van bijvoorbeeld schooltv.	
Welke werkvorm gebruikt de student? Een onderwijsleergesprek, een buitenactiviteit, een practicum?	
Hoe stimuleert de student dat leerlingen samenwerken en discussiëren over de leerstof?	

Natuur- en techniekonderwijs stellen eisen aan de vakbekwaamheden van de student. Ze vereisen ook een specifieke didactische aanpak en specifieke werkvormen. Een goede natuur- en techniekonderwijsactiviteit vraagt ook om een verfijning van de pedagogische vaardigheden. In werkcolleges op de opleiding wordt de student hierop voorbereid.

Natuur en techniekonderwijs geven is leuk, maar niet gemakkelijk. De student wil leerlingen laten werken met echte materialen en (levende) organismen. Dergelijke lessen vragen nogal wat van de (didactische) vaardigheden en kennis van de student. De student moet de les goed organiseren: onderzoeksmaterialen kiezen, verzamelen en klaarzetten op een uitnodigende en veilige manier. Hij moet de juiste vragen

weten te stellen, al of niet met een werkblad. Hij moet vragen stellen die de leerlingen aanzetten tot goed waarnemen en zelf onderzoeken. De student moet de leerlingen goed kunnen observeren en differentiërende opdrachten kunnen geven en de leerlingen adaptief kunnen begeleiden.

Belangrijke vakinhoudelijke en didactische (deel)vaardigheden aandachtspunten bij de voorbereiding en de evaluatie van de onderwijsactiviteit zijn de volgende:

- De student kan zichzelf open en onderzoekend opstellen om zo samen met de leerlingen op zoek te gaan naar de antwoorden van de vragen van leerlingen.
- De student kan de leeromgeving zo inrichten dat die leerlingen uitnodigt tot ontdekken en onderzoeken.
- De student kan werkvormen hanteren die ontdekkend leren met concreet materiaal mogelijk maken, zodat de leerlingen een onderzoekende houding en vaardigheden ontwikkelen en verantwoordelijkheid leren dragen.
- De student creëert uitnodigende leersituaties met veel interactiemogelijkheden, aangepast aan leerlingen van diverse leeftijden en achtergronden.

Bronnen:

De Jongh, H., Van Bommel, F. & Ottenheim, M. (2019). *Natuur en Techniek Geven, praktische vakdidactiek voor het basisonderwijs*. Koninklijke van Gorcum BV, Assen
Marell, J. & De Vaan, E. (2020). *Praktische didactiek voor Natuur & Techniek*. Coutinho, Bussum

2.2.4. Kunstzinnige oriëntatie

In deze module werken de kunstvakken vanuit een ontwerpmodel voor authentieke kunsteducatie. Het model van Emiel Heinen (2015) wordt gebruikt als uitgangspunt voor de vakken beeldende vorming, dans drama en muziek. Het model bestaat uit drie cirkels doe in het midden overlappen. De derde cirkel verbindt de leefwereld van de leerling en de wereld van professioneel kunst en maatschappelijke thema's. Het representeert de brede sociaal-culturele contexten waar populaire cultuur en kunst uit ontstaat, naar verwijst of op reageert.

Bespreekvragen voor alle kunstlessen binnen de module **Blik op de wereld (zowel voor beeldende vormig, dans en drama en muziek)**

- Zijn de lesactiviteiten passend bij (een) maatschappelijk thema(s) en is gekeken hoe kunstenaars het betreffende maatschappelijke thema gebruiken in hun werk?
- Wordt de kennis eigen gemaakt door actieve bijdrage van de leerlingen (‘doen’ leerlingen)?
- Wordt gebruik gemaakt van de reeds aanwezige kennis en vaardigheden op het gebied van de kunstvakken?

2.2.5. Dans & Drama

2.2.5.1. Dans

Stimuleer dat de student een dansactiviteit gaat voorbereiden en uitvoeren.

Bij dans gaat het in essentie over het door dans en beweging verkennen van de wereld en het ontwikkelen van een persoonlijke bewegingstaal als uitdrukkingsmiddel.

Gebruik bij de voor- en nabespreking de bespreekvragen.

Wat was de betekenisvolle context (thema) van je les? Hoe heb je deze context gekozen? Op welke manier heb je de betekenisvolle context in je les verweven? Waarom op bepaalde momenten juist wel en andere niet?	
Hoe heb je gezorgd voor een veilige sfeer waarin de kinderen durven dansen, bewegen? Hoe heb je rekening gehouden met de vrije situatie waarin de les plaatsvindt? Welke regels en afspraken heb je gemaakt en hoe ben je tijdens de les met deze regels en afspraken omgegaan?	
Hoe verhoudt de beginsituatie zich tot je lesdoel/ bedoeling? Wat is je opgevallen aan het dansen, bewegen van de kinderen (gerelateerd aan je lesdoel)? Welke kinderen zijn je in positieve zin opgevallen? Hoe heb je het dansen, bewegen van de kinderen verbeterd?	
Heeft de opbouw van je les die je nu gekozen hebt, bijgedragen aan het halen van je lesdoel? Hoe verhouden de verschillende onderdelen/opdrachten in je les zich tot je lesdoel?	
Welke verschillende rollen heb jij aangenomen tijdens de les (coach, inspirator, facilitator, leider, observator)? Waarom nam je op dat moment die rol aan? Hoe heb jij in die rollen gehandeld en wat was het effect hiervan?	
Op welke manier heb je in je lesontwerp de kinderen aangesproken op hun eigen creativiteit?	
Hoe heb je de kinderen in jouw begeleiding tijdens de les uitgenodigd om creatief te denken/te creëren/te bewegen? Wat heb je gedaan om het dansen, bewegen van de kinderen te begeleiden?	
Heb je zelf voor- of meegedanst met de kinderen? Hoe was het om dat te doen? Wat was het effect daarvan op (het dansen van) de kinderen?	

- Zijn in de les de verschillende fasen van een creatief proces te herkennen? Oriënteren, Onderzoeken, Uitvoeren, Evalueren?
- Met welk materiaal van professionele kunstenaars is de verbeelding gestimuleerd met betrekking tot het maatschappelijk thema?
- Is er tijdens de warming-ups voldoende ruimte gegeven om te experimenteren met de gekozen speltechniek en te komen tot eigen spel rondom het maatschappelijk thema? Is er begeleid op aandachtspunten van betreffende speltechniek?

- Gaf de ontwerpopdracht in de kern van de les voldoende uitdaging en mogelijkheden om eigen perspectieven en ideeën rondom het maatschappelijk thema vorm te geven?
- uitgevoerde scènes geëvalueerd op speltechniek (vorm en materie) in relatie tot het maatschappelijk thema (betekenis)?
- Hoe heb je gezorgd voor een veilige spelsituatie waarin de kinderen durven spelen? Hoe heb je rekening gehouden met de vrije situatie waarin de les plaatsvindt? Welke regels en afspraken heb je gemaakt en hoe ben je tijdens de les met deze regels en afspraken omgegaan?
- Heb je zelf voor- of meegespeeld met de kinderen? Hoe was het om dat te doen? Wat was het effect daarvan op (het spel van) de kinderen?

2.2.5.2. Drama

Stimuleer dat de student een drama-activiteit voorbereidt en uitvoert.

Bij drama gaat het om het middels spel de wereld verkennen en jezelf voor een publiek tonen.

U kunt bij de voor- en nabespreking de bespreekvragen gebruiken.

Wat was de betekenisvolle context (thema) van je les? Hoe heb je deze context gekozen? Op welke manier heb je de betekenisvolle context in je les verweven? Waarom op bepaalde momenten juist wel en andere niet?	
Hoe heb je gezorgd voor een veilige spelsituatie waarin de kinderen durven spelen? Hoe heb je rekening gehouden met de vrije situatie waarin de les plaatsvindt? Welke regels en afspraken heb je gemaakt en hoe ben je tijdens de les met deze regels en afspraken omgegaan?	
Hoe verhoudt de beginsituatie zich tot je lesdoel/ bedoeling? Wat is je opgevallen aan het spel van de kinderen (gerelateerd aan je lesdoel)? Welke kinderen zijn je in positieve zin opgevallen? Hoe heb je het spel van de kinderen verbeterd?	
Heeft de opbouw van je les die je nu gekozen hebt, bijgedragen aan het halen van je lesdoel? Hoe verhouden de verschillende onderdelen/opdrachten in je les zich tot je lesdoel?	
Welke verschillende rollen heb jij aangenomen tijdens de les (coach, inspirator, leider, observator)? Waarom nam je op dat moment die rol aan? Hoe heb jij in die rollen gehandeld en wat was het effect hiervan?	
Op welke manier heb je in je lesontwerp de kinderen aangesproken op hun eigen creativiteit?	
Hoe heb je de kinderen in jouw begeleiding tijdens de les uitgenodigd om creatief te denken/maken/spelen? Wat heb je gedaan om het spel van de kinderen te begeleiden?	
Heb je zelf voor- of meegespeeld met de kinderen? Hoe was het om dat te doen? Wat was het effect daarvan op (het spel van) de kinderen?	

2.2.6. Muziek

Stimuleer dat de student een muzikale activiteit voorbereidt en uitvoert. De muzikale activiteit kan zich richten op de verschillende onderdelen van de cirkeldiagram: klank, vorm en betekenis..

Figuur 1: KVB-model (Haverkort et al, 2015)

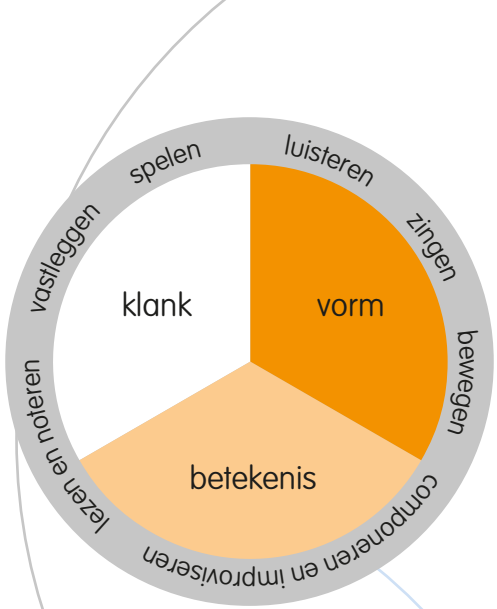
De domeinen binnen muziek kennen zowel een creërend als een receptief en reproducerend karakter. In de didactiek vraagt dit om verschillende benaderingen (SLO, 2019).

Bij muzikale activiteiten zoals het bedenken van nieuwe muziek, bewegingen en/of notatie doorlopen kinderen de stappen van het creatief proces en wordt er procesgerichte didactiek toegepast.

Bij muzikale activiteiten, zoals het uitvoeren van een bestaand muziekstuk richt de didactiek zich op het creatieve denkvermogen op het vlak van verbeeldingskracht en de betekenisgeving van het kind (Stijnen, 2019).

Gebruik bij de voor- en nabespreking de bespreekvragen.

Hoe heb je geprobeerd aan te sluiten bij de muzikale ontwikkeling van de kinderen?	
Heb je zelf voor- of meegespeeld met de kinderen? Hoe was het om dat te doen? Wat was het effect daarvan op (het muzikale spel van) de kinderen?	
Op welke manier heb je in je lesontwerp de kinderen aangesproken op hun eigen creativiteit? Hoe heb je de kinderen in jouw begeleiding tijdens de les uitgenodigd om creatief te denken/maken/spelen?	
Hoe heb je gezorgd voor een veilige spelsituatie waarin de kinderen durven spelen? Hoe heb je rekening gehouden met de vrije situatie waarin de les plaatsvindt? Welke regels en afspraken heb je gemaakt en hoe ben je tijdens de les met deze regels en afspraken omgegaan?	
Heeft de opbouw van je les die je nu gekozen hebt, bijgedragen aan het halen van je lesdoel? Hoe verhouden de verschillende onderdelen/opdrachten in je les zich tot je lesdoel?	
Hoe heb je ingespeeld op muzikale ideeën/impulsen van de kinderen?	
Wat viel je op aan het gedrag van de kinderen tijdens het zingen, spelen, luisteren, bewegen, lezen en noteren?	
Op welke wijze heb je gewerkt aan de kwaliteit van de muzikale activiteit?	
Hoe heb je binnen de gekozen muzikale activiteit gewerkt aan klank, vorm of betekenis?	

- Heb je zelf voor- of meegespeeld met de kinderen? Hoe was het om dat te doen? Wat was het effect daarvan op (het muzikale spel van) de kinderen?
- Op welke manier heb je in je lesontwerp de kinderen aangesproken op hun eigen creativiteit? Hoe heb je de kinderen in jouw begeleiding tijdens de les uitgenodigd om creatief te denken/maken/spelen?
- Hoe heb je gezorgd voor een veilige spelsituatie waarin de kinderen durven spelen? Hoe heb je rekening gehouden met de vrije situatie waarin de les plaatsvindt? Welke regels en afspraken heb je gemaakt en hoe ben je tijdens de les met deze regels en afspraken omgegaan?
- Heeft de opbouw van je lesactiviteit die je nu gekozen hebt, bijgedragen aan het halen van je muzikale lesdoel? Hoe verhouden de verschillende onderdelen/opdrachten in je activiteit tot de vakoverstijgende lesdoelen?
- Hoe heb je ingespeeld op muzikale ideeën/impulsen van de kinderen?
- Op welke wijze heb je gewerkt aan de kwaliteit van de muzikale activiteit?

2.2.7. Beeldend Vormen

Stimuleer dat studenten een activiteit beeldend vormen verzorgen. De kern van een beeldende activiteit is:

- Beeldtaal waarnemen en interpreteren
- Ervaringen en ideeën omzetten in een kunstzinnige uiting
- Beschouwen van beelden

U kunt bij de voorbespreking en nabespreking het bespreekformulier gebruiken.

Wat was de betekenisvolle context (thema) van je les? Hoe heb je deze context gekozen? Op welke manier heb je de betekenisvolle context in je les verweven? Waarom op bepaalde momenten juist wel en andere niet?	
Hoe heb je gezorgd voor een veilig pedagogisch klimaat waarin de kinderen durven te creëren? Hoe heb je rekening gehouden met de vrije situatie waarin de les plaatsvindt? Welke regels en afspraken heb je gemaakt en hoe ben je tijdens de les met deze regels en afspraken omgegaan?	
Hoe verhoudt de beginsituatie zich tot je lesdoel/ bedoeling? Welke kinderen zijn je in positieve zin opgevallen? Hoe heb je ingespeeld op de verschillende behoeften van de kinderen? Hoe heb je ze uitgedaagd om verder te gaan binnen hun eigen mogelijkheden?	
Heeft de opbouw van jouw les bijgedragen aan het behalen van je lesdoel(en)? Hoe verhouden de verschillende onderdelen/opdrachten in de les zich tot de lesdoel(en)?	
Welke verschillende rollen heb jij aangenomen tijdens de les (coach, inspirator, leider, observator)? Waarom nam je op dat moment die rol aan? Hoe heb jij in die rollen gehandeld en wat was het effect hiervan?	
Op welke manier heb je in je lesontwerp ervoor gezorgd dat er verschillende uitkomsten mogelijk zijn voor de kinderen? Hoe heb je het onderzoek gestimuleerd?	

Hoe heb je de kinderen begeleid en uitgenodigd om in een creatief proces te stappen? Wat heb je gedaan om de kinderen te stimuleren om te reflecteren? Welke vragen heb je gesteld in de verschillende fasen van de opdracht?	
Is het je gelukt om je in te leven in de leefwereld van de kinderen? Kon je hierbij passende taal gebruiken in de feedback op de kinderen?	
Hoe vier je samen met leerlingen wat er is gemaakt en evalueer je met de kinderen het gemaakte werk?	

- Is de les is opgebouwd volgens procesgerichte didactiek: betekenis, vorm, materiaal, beschouwing, onderzoek en werkwijze? Welk (beeld)materiaal van kunstenaars is ingezet om het maatschappelijke thema (betekenis) te beschouwen?
- Op welk beeldaspect (component vorm) ligt de nadruk in de lesactiviteit en welke materialen zijn gekozen waarmee de leerlingen aan de slag gaan? Is hierbij een passende werkwijze instructie gegeven?
- Is er in de les voldoende mogelijkheid voor onderzoek en eigen inbreng van de leerlingen om beeldend werk te maken n.a.v. het maatschappelijke thema. Kan de leerling zijn creativiteit vormgeven in de beeldende lesactiviteit?
- Is het beeldende werk van de leerlingen geevalueerd a.d.h.v. het gekozen beeldaspect (vorm) en het gebruikte materiaal (werkwijze) in relatie tot de betekenis (maatschappelijke thema)?

2.3. Sociaal welbevinden van het oudere kind

Sociaal welbevinden en groepsdynamiek zijn belangrijke aandachtspunten in het onderwijs. In deze onderzoeksmodule verkennen studenten deze begrippen en onderzoeken zij op welke manier zij een bijdrage kunnen leveren aan een ‘gelukkige klas’: een klas waarin optimisme heerst, kinderen veerkrachtig zijn, ervaren dat zij ertoe doen en zich gesteund voelen.

Wat verwachten we van de student en wat kunt u daarbij betekenen?

Blok 3 (februari-half april)

- In de opleiding krijgen studenten handreikingen om het begrip sociaal welbevinden te verkennen. Dat betekent dat studenten op zoek gaan in de literatuur om de begrippen sociaal welbevinden en groepsdynamiek helder te krijgen. Ook ontdekken zij welke rol de leerkracht kan spelen in het bevorderen van sociaal welbevinden en groepsdynamiek. In werkgroepen is er aandacht voor het perspectief van educatieve professionals die werkzaam zijn in het (speciaal) basisonderwijs over het monitoren van en inspelen op de dynamiek in de klas en het bevorderen van het sociaal welbevinden van leerlingen.
- In de eerste weken probeert de student zich een eigen beeld te vormen van de groepsdynamiek van het sociaal welbevinden en de groepsdynamiek in de eigen stageklas. De student gaat hierover in gesprek met u om dit te spiegelen met uw kennis en ervaring van de groep.
- De student wordt gevraagd te schetsen wat in de stageschool het beleid is om sociaal welbevinden te stimuleren. Hij zal u vragen welke documenten hij daarover kan raadplegen en met wie hij daarover het beste van gedachten kan wisselen (de intern begeleider, of andere functionaris).
- De student gaat op zoek naar waar kansen liggen binnen de stageklas om kleinschalige interventies gericht op sociaal welbevinden en/of groepsdynamiek op te ontwikkelen. Daarmee worden geen grootse effecten beoogd, maar is het doel dat de student kan ervaren hoe zij zelf van invloed kunnen zijn op dit proces.
- Studenten zullen hun keuze voor de geplande interventies moeten onderbouwen. Vastgelegde resultaten (bijvoorbeeld in het leerlingvolgsysteem) kunnen studenten hierin richting geven. In de werkgroepen wordt hen duidelijk gesteld dat zij alleen anonieme resultaten op basis van groepsgemiddelden (of grote variatie in antwoorden) mogen meenemen in hun verslaglegging.
- Om het beeld verder aan te vullen zal de student samen met medestudenten een vragenlijst ontwerpen

waarmee hij een volledig beeld probeert te krijgen op de situatie in de stagegroep. In de opleiding krijgt de student informatie over de eisen waaraan een goede vragenlijst moet voldoen. De ontwikkelde vragenlijst wordt eerst kleinschalig buiten de eigen stagegroep uitgeprobeerd (met bijvoorbeeld twee leerlingen van een andere groep). Op basis van ervaringen van de studentengroep wordt de vragenlijst daarna definitief gemaakt.

- De vragenlijst wordt rond het einde van blok 3/begin blok 4 afgenomen bij de leerlingen in de stagegroep. Het tijdstip en onder welke omstandigheden de vragenlijst wordt afgenomen wordt door de student met u afgestemd.

Semester 4 (vanaf medio april)

- De student weet nu veel over het beleid op school en het sociaal welbevinden en groepsdynamiek van de eigen klas. Op basis van de verkregen data ontwerpt hij een aantal interventies. Deze interventies kunnen zich richten op de totale stagegroep, op een groepje of op een individuele leerling. De student legt de interventies aan u ter bespreking voor.
- De interventies worden uitgevoerd en de student houdt zijn ervaringen bij in een logboek. Op basis van ervaringen worden de interventies indien nodig bijgesteld.

2.4. Engelse didactiek en taalvaardigheid

Binnen het vak Engels werken studenten aan drie praktische en inspirerende opdrachten. Het doel is dat zij leerlingen op een natuurlijke, plezierige manier in contact brengen met de Engelse taal en zelfverzekerd leren communiceren.

- **Energizer:**
De student ontwerpt een korte, speelse activiteit die leerlingen stimuleert om actief Engels te spreken. Tijdens deze energizer — uitgevoerd met een groepje van minimaal zes leerlingen — gebruikt de student zoveel mogelijk Engels, zodat leerlingen ervaren dat communiceren in een andere taal leuk en laagdrempelig kan zijn.
- **CLIL-activiteit (Content and Language Integrated Learning):**
De student ontwikkelt een activiteit waarin Engels wordt geïntegreerd binnen een ander schoolvak, bijvoorbeeld aardrijkskunde of tekenen. Zo ontdekken leerlingen dat taal en vakinhoud elkaar kunnen versterken en dat Engels leren ook buiten de taallessen betekenisvol kan zijn.
- **Spreekvaardigheidsles:**
Tot slot ontwerpt de student een les die gericht is op het vergroten van de spreekdurf van leerlingen. Deze les wordt vooraf met de mentor besproken. Het accent ligt op het creëren van een veilige, stimulerende leeromgeving waarin leerlingen zich vrij voelen om Engels te spreken, eventueel met gebruik van de methode van de stageschool.

Mentoren spelen een belangrijke rol in het begeleiden van studenten bij deze activiteiten: door samen te reflecteren, feedback te geven en successen te delen, groeien studenten in hun didactische vaardigheden én in hun zelfvertrouwen om Engels onderwijs te geven.

2.5. Module Onderwijs & Technologie (voor deeltijdstudenten)

In deze module worden studenten uitgenodigd een onderwerp te kiezen en dit verder uit te diepen. Deze keuze ligt op het snijvlak van didactiek en het toepassen van technologie in het onderwijs. Daarbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld mediawijsheid of computational thinking. Omdat in deze module de student (binnen gestelde kaders) zelf de regie voert over de uitwerking van zijn thema, is het moeilijk om te beschrijven wat dat voor de praktijk gaat betekenen.

Naar alle waarschijnlijkheid gaat de student met u in gesprek over zijn plannen. Naast een oriënterend of verdiepend gesprek (wat is de visie van de mentor, van de school, welke mogelijkheden zijn er, kunt u relevante artikelen suggereren) zal dit ook kunnen leiden tot de uitvoering van een aantal activiteiten met leerlingen. Deze activiteiten worden met u vooraf besproken en na afloop geëvalueerd.

